

Marijan F. Kranjc

Franjo Malgaj Vojni spomini 1914–1919 odgovor na recenzijo, drugič

Blog knjižnice Inštitut za novejšo zgodovino je v petek 1. aprila 2011 na svoji spletni strani objavil odgovor Želja Oseta na odgovor obeh soavtorjev, g. J. Stampfla in moj, na njegovo prvo recenzijo. Željko Oset, mladi raziskovalec Inz je svoj odgovor poimenoval kot *Razmislek o recenziji*. Prebral sem ga kar nekajkrat. Pričakoval sem kakšen dodatni in tudi tehten argument recenzenta, pa nič od tega.

Malgaja je omenil samo enkrat, ko je ponovno iskal napake in ugotovil, da je škrat zapisal napačno »toponim Hrušovec«. Dejansko se je to zgodilo celo dvakrat, tretjič pa sem v originalu zapisan »Hrušovec« prevedel v Hruševce. In še dve napaki sem zagrešil: prevajalec iz gotice je v transkripciji ime »Franz« dvakrat zapisal kot »Franc«, kar sem spregledal. In še zadnji očitek, ki pa ne bo držal. Namreč, mlademu raziskovalcu nisem nikjer očital, da ne pozna dovolj »dobro del znanstvenega svetnika dr. Jurija Perovška o Državi SHS«. Samo sem mu citiral njegovo poglavje v *Slovenski novejši zgodovini*, 1. del, da je »Kraljevina SHS« vendarle ni »udomačen izraz za Državo SHS«. Nič več in nič manj!

Ker mi je mladi raziskovalec, verjetno v poduk, citiral mnoge veličine, od znamenitega Sokrata do kontraverznega Štiha in »intelektualno prtljago« (ki se prenaša v telečnjaku, jerbasu ali podobnem), sem mu pač vrnil »milo za drago«, kar ga je celo spravilo v smeh. To pa je vzpodbudno, saj je smeh pol zdravja! Ker sva oba lokalpatriota, Štajerca, podobno kot mladi Malgaj, ne bo krvi! Ob prvem obisku v Šentjurju ga povabim celo na kavico, skupaj s prijazno gospo, ki je vodila mojo predstavitev v Malgajevem rojstnem kraju.

Njegovega predstojnika sem mu omenil povsem slučajno, ker sva soavtorja nekega »vojaškega« članka v ES, kjer imam tudi več samostojnih člankov. Pozabil pa sem se pohvaliti, da sem v omenji knjigi (2. del, str.1391 in 1453) naveden kot avtor citirane literature, kar je za »ljubitelskega zgodovinarja« oz. »generalmajorja v pokoju«, izjemna čast. V Cobissu je zabeleženo že okrog 219 vnosov, med katerimi je tudi deset monografij.

Mlademu raziskovalcu nazadnje priporočam, naj še enkrat prebere kaj vse je prvič napisal, pa brez preskakovanja. Jaz sem svoje napake, s škrti vred, priznal. Njegovih razglabljanj o problemih, ki se ne tičejo Franje Malgaja, kakor tudi razmislekov o recenzijah pa zares ne potrebujem. Razumem pa, zakaj so raziskovalce razdelili na mlajše in starejše!

Povzemamo iz

BLOGA knjižnice Inštituta za novejšo zgodovino (knjiznicainz.blogspot.com)
petek, 01. april 2011 - Še en razmislek o recenziji

Marjan F. Kranjc je na svoji spletni strani Vojaštvo=Military objavil pripombe na našo recenzijo knjige Malgajevih spominov. Željko Oset je odgovor objavil leta 2010 v treji številki Prispevkov za novejšo zgodovino, kjer je bila njegova prva recenzija tudi objavljena, zdaj pa ga priobčujemo tudi na naši spletni strani.

Željko Oset

Razmislek o recenziji

»Bobu bob, popu pop«. [1] Ne, to ni krilatica časnika Večer oziroma priznanje za lucidne misli, temveč je Jagičev poziv Ramovšu k sodelovanju v razpravi o jezikovnih vprašanjih in ravni socialnega, ekonomskega, javnega in zasebnega bivanja. Razmislek je v svojem bistvu temeljna dolžnost vsakega, da sam pri sebi v dialogu s pričakovanji in analitično oceno razmer določi smernice nadaljevanja svoje poti. To je aktivno vodenje življenja, ki ob zadovoljevanju svojih potreb in občutku za samoomejevanje v razmerju do drugih poveča verjetnost občutka umirjenosti in sreče. V aktivnost nas kot posameznike sili spreminjajoč se model osnovnega gradnika družbe in vse bolj izobilje impulzov polno okolje. V takšnih razmerah se nam morajo kot čustveno občutljivim posameznikom porajati vprašanja o obstoju, trdnosti itd. V odvisnosti od usmerjenosti k cilju in premagovanju ovir pripravljamo vsakodnevne majhne spremembe, ki nam olajšujejo življenje. To lahko v evolucionem žargonu označimo za adaptacijo na spremembe. Kljub preživetvenemu nastavku nas zgostitev sprememb iznenadi in sproži ireverzibilen proces dinamičnih sprememb. Nekaj podobnega se je meni zgodilo ob koncu poletja. Prisiljen sem bil k temeljitemu premisleku o življenju. V tako čustveno intenzivnem obdobju sem opazil, da sta »Marijan F. Kranjc, generalmajor v pokoju« in »Janko Štampfl, soavtor knjige in pranečak Franja Malgaja«, [2] na blogu Inštituta za novejšo zgodovino objavila del odgovora in pridala povezavo na celoten tekst odgovora na mojo recenzijo knjige »Franjo Malgaj: Vojni spomini 1914-1919«. Recenzija je bila objavljena v Prispevkih za novejšo zgodovino, [3] nato pa še na blogu [4] knjižnice Inštituta za novejšo zgodovino v Ljubljani.

Sčasoma je dozorela odločitev, da oblikujem misli. Na začetku moram priznati, da sem bil presenečen nad odzivnostjo in predvsem odzivom na recenzijo. Predvsem zato, ker sem podal tehtne pripombe. Pisanje recenzije sem se lotil, ker sem po srcu lokalpatriot. Poleg tega sem nekaj let nazaj pričel šolanje na Osnovni šoli Franje Malgaja. Ko sem opazil knjigo Vojni spomini med novostmi, sem bil prav vesel in ponosen, da je izšla knjiga o markantni zgodovinski osebnosti iz naših krajev, ki je s svojimi dejanji vplivala na dinamične procese v prevratni dobi.

Branje strokovne literature predstavlja vez s širnim svetom, zato sem pri tem opravilu nadvse skrben in kar se da kritičen. Dodatno sem se v večini skrbnega branja tekstov izpopolnil ob branju in urejanju prispevkov, ki so izšli v znanstveni monografiji »Mesto in gospodarstvo: Mariborsko gospodarstvo v 20. stoletju« [5] ter pri sodelovanju pri urejanju zbranih del dr. Ervina Dolenca (»Med kulturo in politiko: Kulturnopolitična razhajanja v Sloveniji med svetovnjima vojnama« [6]). Ob tem naj dodam misel dr. Ervina Dolenca, da je pisanje recenzentskih mnenj kolegialno opravilo. [7] Premalo poznam obrt pisanja ocen, da bi lahko verodostojno ocenjeval vzroke za takšno stanje. Ob tem je potrebno opozoriti na obdobje, ko še ni bilo metabibliografskih baz z večnivojskimi iskalnimi nizi, ki danes omogočajo raziskovalcem brskanje po knjižni zalogi tako za leseno

pregrado, kakor tudi na drugem koncu vasi. V obdobju, ki ga lahko časovno zamejimo z razvojem sodobne znanosti oziroma porastom ustvarjalcev-raziskovalcev, so recenzije predstavljale skupaj s sestavljanjem bibliografij nujo, saj je bila pretočnost informacij omejena in ne povsem zanesljiva, zato so se z ocenjevanjem znanstveno-raziskovalnih izdelkov ukvarjali raziskovalci v vseh etapah svoje kariere. Vzroke za ponikanje želje za objavo recenzij lahko pripišemo tehnološki revoluciji, ki je omogočila bolj ekspeditivno iskanje izdelkov, in proizvodno-modni revoluciji, ki uspe izdelati toliko vrst čevljev, da nihče več ni povsem primeren sodnik.

Bil sem v nemajhni zadregi, ko sem prebral odgovor na recenzijo, saj so mi glavi odzvanjale besede zaletavo, nestrokovno in neobjektivno. Zadrega je prešla v zmedenost, saj je bil poleg omenjen Sokratov zagovor. V meni je začela rasti slutnja, da tukaj ni vse povsem v redu. Sum je bil potrjen, ko je bilo razmišljanje o metodologiji (kot osnovnem postulat u znanstveno-raziskovalnega dela) oziroma intelektualni prtljagi označeno za »telečnjak«. Prav od srca pa sem se nasmejal, ko sta Marijan F. Kranjc in Janko Štampfl »predstojniku INZ, spoštovanem dr. Dam(i)[8]janu Guštinu, da mlademu raziskovalcu za to recenzijo, v kateri je eno tret(j)[9]ino prostora porabil samo za prelaganje 'intelektualne prtljage' oz. telečnjaka, mirne duše zapiše – cvek!«

Zavedam se, da je delo z arhivskim gradivom zahtevno in zamudno, da raziskovanje terja veliko pozitivne energije in materialnih sredstev. Vendar druge poti za nova odkritja, seveda ob upoštevanju literature in ostalin pretekle dobe, ni. Arhivi so odraz preteklosti, arhivsko gradivo pa odraz pretekle upravno-politične razdelitve in družbene stratifikacije ter tudi konceptualnih rešitev arhivistov. Zato je potrebno pridobiti ustrezno usposobljenost, ki jo diplomirani zgodovinarji pridobijo s študijem in poslušanjem predavanj pri predmetih uvod v študij zgodovine, arhivistika, teorija zgodovine, muzeologija, uvod v metodologijo znanstveno raziskovalnega dela itd., ljubiteljski zgodovinarji pa s študijem literature in praktičnim delom v arhivu. Usposobljenost pride do izraza pri pisanju izdelkov, kakor tudi pri izdelavi naročila arhivskega gradiva. Naročilo je podobno kot vprašanje ali komentar, saj odraža raven (ne)znanja. Danes, ko je svet tako dobro omrežen, je možno naročilo oddati v obliki elektronskega sporočila; seveda pa je zaželeno, da naročnik predhodno preštudira arhivska pomagala.

Marjan F. Kranjc mi v odgovoru[10] očita, da ne poznam dovolj dobro del znanstvenega svetnika dr. Jurija Perovška o Državi SHS (Slovencev, Hrvatov in Srbov[11]). Zato naj navedem tri citate iz katerih je razvidno Kranjčevo razumevanje Države SHS. Na strani 40 je v opombi 24 zapisano: »Že dejstvo, da je bila po razpadu Avstro-Ogrske ustanovljena Država Srbov, Hrvatov in Slovencev«. Na strani 75 je v opombi 71 zapisano: »Država SHS je podpisala krivično mirovno pogodbo 12. novembra 1920 v Rapallu«. Na strani 201 v opombi 171: »Vlada Države SHS oziroma Kraljevine SHS v Zagrebu je 1. decembra 1918 povišala večino slovenskih častnikov avstro-ogrške vojske v višje čine«. Omenjene tri trditve so napačne. Kot sem že v recenziji opozoril, je potrebno posvetiti dolžno pozornost uporabi nazivov za državno tvorbo. Marjan F. Kranjc je kot argument v odgovoru zapisal ugotovitev, da je v kazalu Slovenske novejšje zgodovine zavedeno poglavje »Slovenska samostojnost v Državi SHS«. Očitno pa je spregledal poglavje Vojska Kraljevine SHS.[12] Nadvse pomenljiv je tudi začetek poglavja »Prve težave v novi državi«: »Po oblikovanju Kraljevine SHS se slovenska samostojnost, dosežena v Državi SHS, ni ohranila. Zagotovilo srbskega prestolonaslednika Aleksandra Karađorđevića, ki ga je dal ob jugoslovanski združitvi 1. decembra 1918 v Beogradu, ni bilo uresničeno«. [13]

Sokratov zagovor ni potreben, saj v znanosti veljajo argumenti. Sklicevanje na avtoriteto je v teoriji trdnosti argumentov označeno za zmoto ad baculum.[14] Zagovor ni potreben, saj živimo v svobodni, demokratični družbi. V tako svobodno urejeni družbi inkvizicija ni mogoča. Po mojih informacijah majevtična metoda kot sredstvo vzgojnega delovanja v znanstveni sferi na začetku novega tisočletja na sončni strani Alp nima domovinske in pravne pravice. Zagotovo pa velja upoštevati Sokratovo predpostavko o tem, da »vem, da nič ne vem«, saj na ta način pridobimo tla pod nogami in tudi krila, s katerimi lahko zajadramo v širni domači svet. S tem, ko krepimo vedoželjnost, krepimo sebe kot posameznike in s tem širimo meje sveta skupnega.

Nadvse skrbno sem pregleдал svojo pogodbo o zaposlitvi, pogodbo o financiranju podiplomskega raziskovalnega usposabljanja s strani Agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, interne pravilnike in akte Inštituta za novejšo zgodovino ter spletno stan ARRS. Poleg tega sem opravil vrsto razgovorov o načelnem statusu mladega raziskovalca v raziskovalni skupnosti. Ugotovil sem, da so mladi raziskovalci enakopraven del znanstveno raziskovalne sfere. Njihova verodostojnost je odvisna od njihovega dela, dejanj in splošnega vtisa. Omenjeno pa velja tudi za znanstveno-raziskovalne delavce z višjimi akademskimi nazivi. Razlika med mladimi raziskovalci in ostalimi raziskovalci je torej v stopnji izpostavljenosti oziroma boju za pozicije in sredstva.

Dodal bi še, da v delu primanjkuje navajanja znanstveno raziskovalnih dosežkov že uveljavljenih kolegov. Nadvse zanimiv je pristop, da so v sprotnih opombah navedeni sejni zapisniki Narodne vlade Slovencev, Hrvatov in Srbov v Ljubljani in Deželnih vlad za Slovenijo, ki jih je uredil in objavil Peter Ribnikar. Na seznamu virov in literature pa je navedeno »Arhiv Slovenije, Sejni zapisnik Narodne vlade Slovencev, Hrvatov in Srbov v Ljubljani in Deželnih vlad za Slovenijo 1918-1921«.

Za zaključek naj omenim, da gotice ni mogoče prevesti, saj je gotica pisava in ne jezik. Pri transkripciji iz gotice v latinico je potrebno ohraniti znakovno vrednost. V primeru, da v dokumentu napisanem v gotici piše »Franz«, mora biti tudi v transkribirani verziji biti Franz.

V Ljubljani, na dan, ko je Franjo Malgaj iz Hruševca[15] leta 1918 prevzel nadzor nad Velikovcem.

- [1] S tem besedami je Vatroslav Jagić želel prepričati Frana Ramovša, da naj se aktivno vključi v vse bolj razgreto razpravo v Kraljevini SHS o stopnji, smernicah in obsegu kulturnega in jezikovnega ujedinjenja. Ana Koblar Horetzky: Korespondenca Frana Ramovša: 1: Izpisi pisem dopisnikov. Ljubljana 1985, str. 47.
- [2] Podpis pod odgovorom na recenzijo.
- [3] Uredniku Prispjevov dr. Zdenku Čepiču sem recenzijo oddal 17. julija 2009. Objavljena je bila v drugi številki Prispjevov na straneh 243-245.
- [4] Recenzijo sem 19. avgusta 2010 poslal bibliotekarju Igorju Zemljiču, skrbniku in uredniku bloga.
- [5] Željko Oset, Barbara Berberih Slana in Žarko Lazarević (ur.): Mesto in gospodarstvo: Mariborsko gospodarstvo v 20. stoletju. Ljubljana-Maribor 2010.
- [6] Ervin Dolenc: Med kulturo in politiko: Kulturnopolitična razhajanja v Sloveniji med svetovnimi vojnami. Ljubljana 2010.
- [7] Prav tam, str. 16-17.
- [8] Opomba Željka Oseta.
- [9] Opomba Željka Oseta.

- [10] Torej, mladi recenzent si tudi umišlja, da nekaj pozna, dejansko pa javno kaže samo svoje neznanje.
- [11] Ob tem naj opozorim na prvo objavo v uradnem listu Narodne vlade SHS v Ljubljani. »Državljeni! Predsedništvo Narodnega veča v Zagrebu kot vrhovna oblast države Slovencev, Hrvatov in Srbov je na predlog Narodnega sveta v Ljubljani za Slovenijo imenovalo to-le vlado«. SiStory: Viri: Tiskani: Uradni listi, <http://www.sistory.si/uradni-listi.html>, pridobljeno 25. novembra 2010.
- [12] Zdenko Čepič (ur. et al.). Slovenska novejša zgodovina: Od programa Zedinjena Slovenija do mednarodnega priznanja Republike Slovenije:1848-1992. Ljubljana 2005, str. 8-9.
- [13] Jurij Perovšek: Uvajanje centralizma. V: Zdenko Čepič (ur. et al). Slovenska novejša zgodovina: Od programa Zedinjena Slovenija do mednarodnega priznanja Republike Slovenije:1848-1992. Ljubljana 2005, str. 211.
- [14] Danilo Šuster: Moč argumenta: logika in kritično razmišljanje: Logika in kritično razmišljanje. Maribor 1998, str. 197-198.
- [15] V knjigi je uporabljen toponim Hrušovec, kar je verjetno posledica tiskarskega škrata.

1 komentarji:

Mitja pravi ...

Spoštovani g. Oset!

Pohvale za obširen odgovor. Zdi pa se mi, da je nesorazmeren. Morda je bilo res nerodno, da ste recenzijo začeli z napakami in nedoslednostmi. Tudi kasnejša hvala je tako verjetno zmanjšala pozornost bralca (in očitno tudi avtorja). Je pa odziv precej tipičen - agresivni napad kot obramba brez trohice spoštovanja. V slovenskem (spletnem) okolju bomo morali še precej delati na vzajemnem spoštovanju in etiki. Termin mladi raziskovalec je po moje (očitno) zavajajoč in tudi drugače neprimeren.

Ker sem jih s težavo našel sam, ponujam povezavo na recenzijo ter odgovor na recenzijo. 01. april 2011 10:01